

Державна служба статистики України

СХВАЛЕНО

Рішення Комісії з питань удосконалення
методології та звітної документації
(протокол від 04.12.2020 № КПУМ/25-20)

**СТАНДАРТНИЙ ЗВІТ З ЯКОСТІ
ДЕРЖАВНОГО СТАТИСТИЧНОГО СПОСТЕРЕЖЕННЯ
"УМОВИ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ"
1.02.02.04**

електронна пошта: N.Denysova@ukrstat.gov.ua
телефон: (044) 235-00-82
керівник ДСС: Кот В. М.

Київ – 2020

Зміст

	Стор.
1. Вступ.....	3
2. Компоненти якості державного статистичного спостереження.....	4
2.1. Відповідність	4
2.2. Точність	6
2.3. Своєчасність та пунктуальність	7
2.4. Доступність та зрозумілість.....	8
2.5. Послідовність та зіставність.....	9
2.6. Оцінка потреб та очікувань користувачів.....	9
2.7. Ефективність, витрати та навантаження на респондентів.....	10
2.8. Конфіденційність, прозорість та захист.....	11
3. Заключна частина.....	12

Вступ

Стандартний звіт з якості підготовлено з метою інформування користувачів стосовно основних критеріїв та індикаторів якості результатів державного статистичного спостереження "Умови праці на підприємствах" (далі – ДСС, спостереження). Звіт містить загальну інформацію, яка не залежить від результатів конкретного періоду спостереження, а визначена чинною методологією, процедурами обробки та методами контролю даних та процесів тощо.

Звіт орієнтований насамперед на широке коло користувачів статистичної інформації та є відправною точкою для підготовки більш детальних звітів з якості даних та результатів спостереження.

Наведені у звіті компоненти якості, такі як відповідність, точність, своєчасність та пунктуальність, доступність та зрозумілість, послідовність та зіставність, відповідають принципам виробництва статистичної продукції, які визначені розділом III Принципів діяльності органів державної статистики, затверджених наказом Держстату від 17.08.2018 № 170.

Обстеження підприємств щодо умов праці, пільг і компенсацій за роботу зі шкідливими умовами праці в Україні запроваджено з 1991 року. Спостереження проводиться станом на 31 грудня звітного року: до 2005 року щорічно, починаючи з 2005 року – один раз на два роки.

За цей період ДСС зазнало змін в переліку показників, класифікацій для узагальнення даних, охопленні регіонів України.

З 2015 року частково змінився перелік шкідливих виробничих факторів, за якими формуються показники щодо облікової кількості штатних працівників, зайнятих на роботах зі шкідливими умовами праці, у зв'язку з уведенням у дію нових державних санітарних норм та правил "Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу".

Спостереження відповідно до довідника розділів статистики належить до розділу 1.02 "Ринок праці" за тематикою статистичного виробництва 1.02.02 "Оплата праці та соціально-трудова відносинами".

Метою проведення ДСС є формування інформації, що характеризує умови праці працівників на підприємствах з потенційними джерелами шкідливих і небезпечних виробничих факторів та надання пов'язаних із ними пільг і компенсацій, для забезпечення інформаційних потреб користувачів.

Нормативно-правовою базою проведення спостереження є Закон України "Про державну статистику", щорічний план державних статистичних спостережень, затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України.

Порядок проведення ДСС відбувається у відповідності до Методологічних положень з організації державного статистичного спостереження "Умови праці на підприємствах", затверджених наказом Державної служби статистики України від 20.09.2019 № 316 (далі – Методологічні положення) та Інструкції зі статистики кількості працівників, затвердженої наказом Державного комітету статистики України від 28.09.2005 № 286 (із змінами від 05.10.2006 №

466), зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 30.11.2005 за № 1442/11722, які розміщені на офіційному вебсайті Держстату (www.ukrstat.gov.ua) у розділі "Методологія та класифікатори"/"Статистична методологія"/"Демографічна та соціальна статистика"/"Ринок праці".

Методологічні документи ДСС ураховують положення законів України "Про охорону праці", "Про пенсійне забезпечення", "Про відпустки", постанов Кабінету Міністрів України від 17.11.1997 № 1290 "Про затвердження Списків виробництв, робіт, цехів, професій і посад, зайнятість працівників в яких дає право на щорічні додаткові відпустки за роботу із шкідливими і важкими умовами праці та за особливий характер праці", від 16.01.2003 № 36 "Про затвердження списків виробництв, робіт, професій, посад і показників, зайнятість в яких дає право на пенсію за віком на пільгових умовах" та від 01.08.1992 № 442 "Про порядок проведення атестації робочих місць за умовами праці", а також відповідних наказів та розпоряджень Міністерства соціальної політики України та Міністерства охорони здоров'я України.

Джерелом ДСС є дані за формою державного статистичного спостереження № 1-ПВ (умови праці) (один раз на два роки) "Звіт про умови праці, пільги та компенсації за роботу зі шкідливими умовами праці" (далі – ф. № 1-ПВ (умови праці)), яка розміщена на офіційному вебсайті Держстату у розділі "Для респондентів"/"Альбом форм державних статистичних спостережень"/ "Демографічна та соціальна статистика"/"Ринок праці"/"Оплата праці та соціально-трудова відносина".

Узагальнена статистична інформація за результатами спостереження оприлюднюється один раз на два роки на державному рівні у статистичних збірниках "Умови праці працівників" (до 2015 року включно – статистичний бюлетень "Умови праці найманих працівників"), "Статистичний щорічник України", "Праця України", "Діти, жінки та сім'я в Україні", "Соціальні індикатори рівня життя населення".

Інформація за результатами ДСС надається на запити користувачів у порядку та на умовах, визначених чинним законодавством.

2. Компоненти якості державного статистичного спостереження

2.1. Відповідність

Відповідність – це ступінь, з яким результати державного статистичного спостереження задовольняють поточним та потенційним потребам користувачів у статистичній інформації.

Державне статистичне спостереження проводиться для забезпечення потреб користувачів (насамперед у сфері охорони праці) у формуванні інформації про кількість працівників, зайнятих на роботах зі шкідливими умовами праці, та кількість працівників, які за роботу зі шкідливими умовами праці мають право на пільги та компенсації. Результати ДСС використовуються

для аналізу і прогнозування соціально-економічного розвитку України та її регіонів.

За підсумками спостереження формуються такі показники:

облікова кількість штатних працівників;

облікова кількість штатних працівників, зайнятих на роботах зі шкідливими умовами праці;

облікова кількість штатних працівників молодше 18 років, зайнятих на роботах зі шкідливими умовами праці;

облікова кількість штатних працівників зайнятих постійно у три- та чотиризмінному режимі;

облікова кількість штатних працівників служби охорони праці;

дата останньої атестації робочих місць за умовами праці, проведеної на підприємстві;

облікова кількість штатних працівників, які за роботу зі шкідливими умовами праці мають право на додаткові відпустки, скорочений робочий тиждень, доплати за умови праці, отримання безкоштовно молока або інших рівноцінних харчових продуктів, забезпечення безкоштовно лікувально-профілактичним харчуванням;

облікова кількість штатних працівників, які за особливий характер праці мають право на додаткові відпустки;

облікова кількість штатних працівників, які мають право на пенсію за віком на пільгових умовах.

За результатами проведення спостереження розраховуються також відносні показники щодо темпів зростання (зниження) облікової кількості штатних працівників, зайнятих на роботах зі шкідливими умовами праці, та працівників, які мають право на пільги та компенсації за роботу зі шкідливими та особливими умовами праці, частки працівників, які працюють під впливом певного шкідливого виробничого фактору в загальній кількості працівників, частки працівників, які мають право на пільги та компенсації за роботу зі шкідливими умовами праці в загальній кількості працівників, у тому числі за окремими видами пільг (пенсій, додаткових відпусток, доплат, лікувально-профілактичного харчування тощо).

Одиницею ДСС є місцева одиниця.

Респондентами спостереження є юридична особа, відокремлений підрозділ юридичної особи.

Статистична інформація, отримана за результатами ДСС, узагальнюється за територією здійснення діяльності одиниці спостереження, тобто за місцем прикладання праці найманих працівників, та групується відповідно до чинних національних класифікаторів:

Класифікатора об'єктів адміністративно-територіального устрою України (КОАТУУ) (на рівні регіонів, районів та міст обласного значення);

Класифікації видів економічної діяльності (КВЕД-2010), яку гармонізовано з європейською стандартною класифікацією видів економічної діяльності (NACE rev. 2) (на рівні секцій та розділів).

ДСС охоплює підприємства та відокремлені підрозділи підприємств видів економічної діяльності, технологічні процеси, використовуване обладнання, сировина та матеріали у яких є потенційними джерелами шкідливих умов праці.

Результати спостереження формуються з періодичністю один раз на два роки у розрізах:

на державному рівні: по країні в цілому, за статтю, видами економічної діяльності та регіонами;

на територіальному рівні: по регіону в цілому, за статтю, видами економічної діяльності, районами та містами обласного значення.

За результатами ДСС формуються динамічні ряди показників, починаючи з 1991 року.

2.2. Точність

Точність статистичних результатів – це ступінь наближеності розрахунків до дійсних значень.

Спостереження є несучільним, тобто для обстеження відбираються місцеві одиниці з урахуванням критеріїв кількості найманих працівників за видами економічної діяльності.

Детальну інформацію щодо принципів формування сукупності одиниць ДСС викладено в Методологічних положеннях.

Отримання узагальнених показників ДСС здійснюється шляхом прямого підрахунку даних первинних звітів, тому ступінь надійності показників визначається невивірковими похибками.

Окремі невивіркові похибки, які можуть виявлятися в ході проведення спостереження, виникають унаслідок відмови респондентів від обстеження, похибок вимірювання й обробки даних спостереження тощо. Аналіз цих похибок свідчить про їх випадковий характер.

При формуванні даних ДСС застосовуються такі методи контролю якості його результатів: аналіз даних у часі (зіставлення показника з попереднім звітним періодом) та аналіз даних у просторі (на державному рівні – по регіонах, на регіональному – по містах обласного значення та районах).

У разі відсутності звіту безпосередньо звертаються до респондента для повторного нагадування та з'ясування причини неотримання звіту.

Аналіз рівнів відповідей респондентів спостереження, а також причин невідповідей здійснюється після кожного звітного періоду. Рівень невідповідей у ДСС по Україні не перевищує 6%.

Як свідчить аналіз причин невідповідей за 2011–2019 роки, близько половини випадків неотримання інформації від респондентів пов'язані з об'єктивними причинами, наприклад, демографічними перетвореннями, припиненням роботи та банкрутством підприємств.

Методи компенсації відсутніх даних в ДСС не застосовуються.

Перегляд статистичної інформації не здійснювався.

2.3. Своєчасність та пунктуальність

Своєчасність характеризує інтервал часу між подією або явищем, що описують статистичні дані, та публікацією цих статистичних даних.

Пунктуальність характеризує період часу між датою публікації даних і датою, на яку планували їх випуск і яку було заздалегідь анонсовано.

Статистична інформація за результатами ДСС формується та оприлюднюється згідно з планом державних статистичних спостережень, який затверджується розпорядженням Кабінету Міністрів України.

Для зручності користувачів на офіційному вебсайті Держстату в розділі "Діяльність"/"Плани та графіки роботи" розміщено календар оприлюднення інформації на поточний рік, де наведено перелік і терміни підготовки статистичних продуктів.

За весь час проведення ДСС випадків порушення термінів оприлюднення статистичних продуктів не було.

Збір та обробка первинних даних і аналіз зведеної інформації спостереження здійснюються у такі терміни.

	Збір	Обробка	Аналіз	Перше оприлюднення статистичної інформації
Форма ф. № 1-ПВ (умови праці)	один раз на два роки до 28 лютого після звітнього року	до 17 квітня після звітнього року	до 11 травня після звітнього року	друга декада травня після звітнього року

Оприлюднення статистичної інформації та відповідних методологічних пояснень здійснюється в заплановані терміни. Публікації доступні для користувачів на офіційному вебсайті Держстату в розділі "Статистична інформація"/"Публікації"/"Ринок праці"/"Оплата праці та соціально-трудова відносинами".

Також інформація за результатами ДСС міститься в комплексних збірниках "Статистичний щорічник України", "Діти, жінки та сім'я в Україні", "Соціальні індикатори рівня життя населення", які оприлюднюються згідно з графіком на офіційному вебсайті Держстату.

Дані ДСС, що оприлюднюються, супроводжуються відповідними поясненнями щодо методології проведення ДСС, розрахунку показників, а також посиланнями на Методологічні положення на офіційному вебсайті Держстату.

Запити користувачів щодо надання інформації задовольняються у терміни, передбачені вимогами Закону України "Про доступ до публічної інформації".

2.4. Доступність та зрозумілість

Доступність – характеристика простоти та легкості, з якою користувач може отримати статистичні дані; вона визначається фізичними умовами, за наявності яких користувачі можуть отримати доступ до статистичних даних.

Зрозумілість – це характеристика простоти та легкості розуміння користувачем статистичних даних; вона вимірюється через інформаційне середовище, в якому представлені статистичні дані, що супроводжуються відповідними метаданими.

З метаданими спостереження можна ознайомитись на офіційному вебсайті Держстату у розділі "Діяльність"/"Статистичні спостереження"/"Метаописи державних статистичних спостережень"/"Ринок праці"/"Оплата праці та соціально-трудова відносина". Також метадані оприлюднюються на вебсайтах територіальних органів державної статистики, надаються користувачам у публікаціях.

Результати ДСС доступні для користувачів в електронному вигляді та розміщуються у вільному доступі у форматах (*.doc, *.xls, *.pdf) на офіційному вебсайті Держстату.

Користувачам доступна вся інформація, що отримується за результатами спостереження, з урахуванням обмежень, пов'язаних із дотриманням вимог забезпечення конфіденційності первинної інформації.

Найбільш повно підсумки ДСС висвітлюються в статистичному збірнику "Умови праці працівників", який видається один раз на два роки. Збірник уміщує дані за звітний рік та у вигляді динамічних рядів, інформація узагальнена за видами економічної діяльності та регіонами України.

Показники ДСС наводяться й у комплексних статистичних виданнях, зокрема збірниках: "Праця України", "Статистичний щорічник України", "Соціальні індикатори рівня життя населення", "Діти, жінки та сім'я в Україні".

Контакти для отримання додаткової інформації щодо результатів спостереження, відповідного методико-методологічного забезпечення, а також довідок щодо умов розповсюдження результатів спостереження такі:

поштова адреса: вул. Шота Руставелі, 3, м.Київ, 01601, Україна

телефони: 287-30-11, 235-00-82

факс: 235-37-39

адреси електронної пошти: office@ukrstat.gov.ua;

N.Denysova@ukrstat.gov.ua

адреса електронної пошти для оформлення інформаційного запиту:

el.zapyt@ukrstat.gov.ua

адреса в Інтернеті: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

2.5. Послідовність та зіставність

Послідовність двох або більше статистичних даних означає, наскільки у державних статистичних спостереженнях, у рамках яких вони вироблялися, використовувались однакові метадані – класифікації, визначення і сукупність, що вивчається, а також гармонізовані методи.

Зіставність – це окремий випадок послідовності, коли статистичні дані відносяться до тих самих об'єктів даних, а ціль їхнього об'єднання – зробити порівняння у часі або за регіонами, або за іншими сферами діяльності.

ДСС передбачає єдині підходи до системи показників (їх зміст, визначення), одиниці спостереження, генеральної сукупності, звітного періоду спостереження, національних стандартів, що застосовуються у спостереженні.

Визначення показників спостереження не зазнавали змін. Це дозволяє проводити порівняння у динаміці таких показників:

облікова кількість штатних працівників, зайнятих на роботах зі шкідливими умовами праці;

частка працівників, зайнятих на роботах зі шкідливими умовами праці, в обліковій кількості штатних працівників;

облікова кількість штатних працівників, які мають право на хоча б один із видів пільг і компенсацій за роботу зі шкідливими умовами праці;

частка працівників, які мають право на хоча б один із видів пільг і компенсацій за роботу зі шкідливими умовами праці, в обліковій кількості штатних працівників.

Водночас відбулося декілька змін, які вплинули на зіставність показників за весь період проведення спостереження:

1) зміна класифікацій видів діяльності: до 2001 року включно для узагальнення інформації використовувався Загальний класифікатор галузей народного господарства (ЗКГНГ). Починаючи з 2002 року, формування та оприлюднення показників ДСС здійснювалося за Класифікацією видів економічної діяльності (КВЕД), затвердженою наказом Держкомстату від 22.10.1996 № 441, уведеною на заміну ЗКГНГ. Починаючи з 2013 року, використовується нова версія КВЕД (ДК 009:2010). Показники спостереження є зіставними в межах періоду, в якому діяла одна класифікація;

2) зміна територіального охоплення: з 2015 року дані ДСС не враховують тимчасово окуповану територію Автономної Республіки Крим, м.Севастополя та частину тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

2.6. Оцінка потреб та очікувань користувачів

Користувачі статистичної інформації за результатами ДСС розподіляються за групами відповідно до сфери їхньої діяльності: органи державної влади, органи місцевого самоврядування, підприємства та організації, науковці та дослідники, навчальні заклади, профспілки та інші громадські організації.

Ступінь відповідності результатів спостереження потребам користувачів оцінюється за допомогою анкетних опитувань.

За результатами анкетного опитування користувачів про рівень задоволення їхніх інформаційних потреб щодо умов праці, пільг і компенсацій за роботу зі шкідливими умовами праці, проведеного у червні 2020 року, 85% опитаних, які у своїй діяльності використовували збірник "Умови праці працівників", поставили оцінку "добре" та "відмінно" переліку показників, уміщених у ньому.

Від 69% до 78% користувачів надали оцінки "відмінно" та "добре" за усіма критеріями якості статистичної інформації щодо умов праці. При цьому найбільш важливим критерієм якості користувачі визначили "Своєчасність та Пунктуальність", на другому місці – "Відповідність/Релевантність", на третьому – "Послідовність/Узгодженість та Зіставність/Порівнянність".

Загальна оцінка діяльності органів державної статистики щодо інформаційної підтримки користувачів була позитивною. 82% опитаних задовольняє контактна інформація, наведена на офіційному вебсайті та в публікаціях Держстату/ТОД. Роботу фахівців органів державної статистики щодо надання відповідей на запити, консультацій тощо 77% користувачів оцінили позитивно.

Більш детальну інформацію за результатами анкетного опитування наведено у повідомленні для користувачів, яке розміщене на офіційному вебсайті Держстату в розділі "Анкетні опитування".

У цьому ж повідомленні користувачі мають змогу ознайомитися із заходами, які здійснюються на підставі отриманих результатів анкетного опитування для поліпшення якості статистичної інформації.

Для задоволення потреб користувачів здійснюються заходи щодо поліпшення роботи органів державної статистики шляхом спілкування з користувачами, зокрема проведення консультацій, круглих столів (конференцій, нарад) спільно із зацікавленими службами, громадськими організаціями тощо.

Задоволення потреб користувачів статистичної інформації оцінюється також за змістом та кількістю запитів і пропозицій, отриманих поштою і під час проведення нарад. Незадоволені запити аналізуються з точки зору необхідності та можливості подальших дій для їх задоволення, наприклад, публікація додаткових показників та узагальнень.

2.7. Ефективність, витрати та навантаження на респондентів

Для зменшення звітного навантаження, підвищення якості статистичної інформації, поліпшення звітно-статистичної документації, покращення порядку збирання форм державної статистичної звітності від респондентів, підвищення рівня їх довіри до органів державної статистики та заохочення їх до участі в державних статистичних спостереженнях запроваджено вимірювання звітного навантаження.

Оцінка звітнього навантаження на респондентів ДСС здійснюється на підставі Методики вимірювання звітнього навантаження на респондентів, затвердженої наказом Держстату України від 14.05.2013 № 149.

У цілому по Україні у 2020 році звітне навантаження на респондентів за ф. № 1-ПВ (умови праці) порівняно з 2018 роком зменшилося на 7,1% за рахунок одночасного зменшення середніх витрат часу на заповнення форми та кількості респондентів спостереження.

За результатами анкетного опитування респондентів ДСС середні витрати часу на заповнення ф. № 1-ПВ (умови праці) становлять 2 год 30 хв. При цьому більшості із числа опитаних респондентів (71%) було нескладно зрозуміти зміст показників форми та роз'яснення щодо її заповнення, підготувати необхідну інформацію та заповнити форму. Індекс задоволеності респондентів за ф. № 1-ПВ (умови праці) становить 85%, що є цілком прийнятним (при середньому значенні показника по державних статистичних спостереженнях 89%).

Для спрощення процедури подання респондентами форм ДСС, починаючи з 2010 року, впроваджено приймання електронної звітності засобами телекомунікаційного зв'язку. Питома вага звітів, наданих в електронному вигляді, становить 89,5%.

З метою покращення ефективності витрат і зменшення навантаження на респондентів вивчалось питання щодо можливості організації спостереження з використанням вибіркового методу. Зроблено висновок про неможливість запровадження вибіркового методу в ДСС, оскільки існує значна кількість показників (більше 50), які не корелюються між собою, тобто є незалежними. Їх оцінка не може бути здійснена шляхом розповсюдження даних вибірки на всю сукупність, отже отримання надійних показників є неможливим (це такі показники як кількість працівників за кожним шкідливим фактором, або за окремими пільгами і компенсаціями).

2.8. Конфіденційність, прозорість та захист

Знеособлення постачальників даних, конфіденційність інформації, яку вони надають, та її використання тільки у статистичних цілях мають бути гарантовані. Органи державної статистики мають поширювати статистичні дані об'єктивно, професійно та прозоро.

Захист конфіденційної статистичної інформації є одним з основних принципів проведення спостереження.

Забезпечення статистичної конфіденційності у практиці проведення ДСС здійснюється відповідно до вимог Закону України "Про державну статистику", Закону України "Про інформацію", Закону України "Про доступ до публічної інформації", з урахуванням основних принципів і методів, визначених Методологічними положеннями щодо забезпечення статистичної конфіденційності в органах державної статистики, затвердженими наказом

Держстату від 15.02.2017 № 47, міжнародних вимог до правил конфіденційності статистичної інформації відповідно до регламентів ЄС.

У ході проведення ДСС реалізуються такі заходи щодо забезпечення конфіденційності статистичної інформації:

захист первинних даних, отриманих органами державної статистики від респондентів у ході проведення ДСС, відповідно до вимог Закону України "Про державну статистику" та використання їх виключно для статистичних цілей;

надання статистичної інформації, отриманої за результатами ДСС, користувачам у зведеному знеособленому вигляді;

нерозповсюдження статистичної інформації, яка була отримана в ході проведення ДСС, якщо є загроза розкриття первинних даних.

Показником, за яким визначається конфіденційність для цього ДСС, є "облікова кількість штатних працівників".

Загроза розкриття первинних даних встановлюється за правилом порогового значення та індивідуального значення одиниці: якщо статистичні дані за визначеним показником розраховані на базі занадто малої кількості одиниць (щонайменше 3 одиниці) та/або якщо складається перевага однієї одиниці (80 і більше відсотків визначеного розміру/обсягу показника) або двох одиниць (90 і більше відсотків визначеного обсягу показника), зведені підсумки не оприлюднюються.

Основними методами захисту розкриття первинних даних для агрегованих даних є неоприлюднення вразливого значення (первинне блокування) та блокування значень, за допомогою яких можна розрахувати вразливі значення, що були заблоковані на етапі первинного блокування (вторинне блокування).

3. Заключна частина

Важливою умовою подальшого розвитку ДСС є забезпечення балансу між рівнем задоволення інформаційних потреб користувачів статистичної інформації, що передбачає застосування новітніх інформаційних технологій, та рівнем оптимізації процесу статистичного виробництва, що здійснюється шляхом раціоналізації вибору джерел для формування статистичної інформації з наданням переваги адміністративним даним.

Відповідно до цього встановлено постійно діючий зворотний зв'язок з користувачами статистичної інформації та респондентами ДСС.

У 2020 році відбулося паралельне проведення промислової експлуатації цього спостереження в Інтегрованій системі статистичної інформації (ІССІ) та Комплексі електронної обробки інформації. Планується проводити обробку даних виключно в ІССІ з 2022 року.